

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

KAIJU YLINEN

Edunvalvontavaltuutus yksityisen elin- keinoharjoittajan näkökulmasta

LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA

2020

Tekijä(t) Ylinen, Kaiju	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 32	Päivämäärä toukokuu 2020 Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Edunvalvontavaltuutus yksityisen elinkeinonharjoittajan näkökulmasta		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
<p>Edunvalvontavaltuutusta koskeva laki tuli voimaan marraskuun 1 päivänä 2007. Lain tavoitteena on vahvistaa henkilön itsemääräämisoikeutta, kun halutaan varautua etukäteen toimintakyvyn menettämiseen. Edunvalvontavaltuutuksen avulla valtuuttaja valitsee haluamansa henkilön hoitamaan asioitaan siltä varalta, että myöhemmin hän tulee esimerkiksi sairauden, vakavan onnettomuuden tai henkisen toiminnan häiriintymisen vuoksi kykenemättömäksi hoitaa omia asioitaan.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä selvitettiin, mitä yksityisen elinkeinonharjoittajan pitäisi ottaa huomioon edunvalvontavaltuutuksen laatimisessa. Laatimiseen liittyviä asioita käsiteltiin pääasiassa talouden ja omaisuuden hoidon kannalta. Tutkimusmenetelmänä käytettiin empiiristä oikeustutkimusta ja lähestymistavaksi otettiin kvalitatiivinen tutkimus.</p> <p>Opinnäytetyössä selvitettiin edunvalvontavaltuutuksen sisältöä, kuten esimerkiksi muotovaatimuksia, valtuutettujen kelpoisuutta sekä todistajien esteellisyyttä. Talouden ja omaisuuden hoidon kannalta selvitettiin muun muassa omaisuuden lahjoittamiseen, kiinteän omaisuuden myyntiin, huoneistoa koskeviin oikeustoimiin sekä elinkeinotoiminnan harjoittamiseen liittyviä asioita.</p> <p>Lähetettyjen kyselylomakkeiden vastauksien perusteella pyrittiin saamaan käytännön tietoa, mitä elinkeinonharjoittajan pitäisi huomioida laadittaessa edunvalvontavaltuutusta.</p>		
<p>Asiasanat Edunvalvontavaltuutus, yrittäjä, valtuuttaja, valtuutettu, oikeudellinen ennakointi</p>		

Author(s) Ylinen, Kaiju	Type of Publication Bachelor's thesis	Date May 2020
	Number of pages 32	Language of publication: Finnish
Title of publication Continuing Power of Attorney from the Perspective of Private Trader		
Degree programme Business Administration		
<p>The Act on Continuing Powers of Attorney came into force on 1 November 2007. The objective of the act is to strengthen the autonomy of a person when preparing in advance for losing the functional capacity. By continuing power of attorney, the donor chooses the person of his or her choice to manage the affairs, in case later on the donor is no longer capable of managing his or her affairs because of illness, a serious accident or deterioration of mental functioning.</p> <p>In this Bachelor's thesis it was clarified what a private trader should take into account when drafting a continuing power of attorney. The matters connected to drafting were mainly dealt with relative to finance and property management. The research method used was empirical juridical research and qualitative research was chosen as approach. The contents of continuing power of attorney, e.g. forms prescribed by law, the legal capacity of donees and the disqualification of witnesses were clarified in the thesis. The matters relative to finance and property management were clarified, i.e. donation of property, sale of immovable property, legal acts related to apartment and conducting industrial and commercial activity.</p> <p>Based on the replies of the questionnaires, the objective was to gain practical information connected to what a private trader should pay attention to when drafting a continuing power of attorney.</p>		
Keywords: Continuing power of attorney, entrepreneur, donor, donee, legal anticipation		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖONGELMA.....	6
2.1 Opinnäytetyöongelma	6
2.2 Teoreettinen viitekehys	6
2.3 Yksityinen elinkeinonharjoittaja eli toiminimiyrittäjä	7
2.4 Tutkimusmenetelmät	9
3 EDUNVALVONTAVALTUUTUS	10
3.1 Oikeudellinen ennakkointi	10
3.2 Yleistä edunvalvontavaltuutuksesta	10
3.2.1 Valtakirjan muotovaatimukset	12
3.2.2 Todistajien esteellisyys	13
3.2.3 Edunvalvontavaltuutuksen säilyttäminen ja voimaantulo	14
3.3 Varsinainen valtuutettu.....	15
3.4 Toissijainen valtuutettu ja varavaltuutettu	15
3.5 Valtuutetun palkkio ja kulujen korvaaminen	16
4 EDUNVALVONTAVALTUUTUS YKSITYISEN ELINKEINONHARJOITTAJAN NÄKÖKULMASTA	17
4.1 Edunvalvontavaltuutus yksityisen elinkeinonharjoittajan mahdollisuutena	17
4.2 Edunvalvontavaltuutuksen sisältö	18
4.3 Talouden ja omaisuuden hoito	18
4.3.1 Omaisuuden lahjoittaminen	19
4.3.2 Oikeustoimien luvanvaraisuus	21
4.3.3 Kiinteää omaisuutta koskeva oikeustoimi	22
4.3.4 Huoneistoa koskeva oikeustoimi	22
4.3.5 Velvoitteita koskevat oikeustoimet.....	23
4.3.6 Elinkeinotoiminnan harjoittaminen	24
4.3.7 Jäämistöä ja ositusta koskeva oikeustoimi.....	24
4.3.8 Valtuutetun toiminnan valvonta.....	24
5 KYSELY	25
5.1 Kysely asianajotoimiston edustajalle	25
5.2 Kysely pankin edustajalle.....	27
5.3 Kysely taloushallinnon asiantuntijoille	29
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO.....	31
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä käsitellään edunvalvontavaltuutusta yksityisen elinkeinoharjoittajan näkökulmasta. Laki edunvalvontavaltuutuksesta tuli voimaan marraskuun 1 päivänä 2007. Edunvalvontavaltuutus mahdollistaa sen, että myös yrittäjä voi varautua etukäteen mahdolliseen toimintakyvyttömyyteen. Valtuutuksen avulla hän varmistuu siitä, että asioita hoitaa hänen valitsemansa uskottu henkilö. Yksityisestä elinkeinoharjoittajasta käytetään puhekielessä myös nimitystä toiminimiyrittäjä tai yksityisliike. Yksityinen elinkeinoharjoittaja tekee elinkeinotoimintaa yksin. Hän tekee kaikki sopimukset ja sitoumukset yksin.

Tilastokeskuksen vuoden 2018 tutkimuksen mukaan Suomessa oli yrityksiä yhteensä 286 042, joista yksinyrittäjien osuus oli 182 000. Yksinyrittäjien määrä on kasvanut, sillä yksinyrittäjiä oli vuosituhannen alussa 123 000. Yritysten kokonaislukumäärä ei sisällä maa- ja metsätalouden yrityksiä.

Opinnäytetyössä on käsitelty edunvalvontavaltuutuksen laatimiseen liittyviä asioita talouden ja omaisuuden hoidon kannalta. Opinnäytetyössä aihetta käsitellään pääosin lakien ja hallituksen erityksen pohjalta. Tärkeimpiä lakeja ovat laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007, laki holhoustoimesta 442/1999 ja laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 122/1919.

Työssä on käytetty tukena myös asianajajalle, pankin edustajalle sekä muutamalle taloushallinnon asiantuntijalle lähetettyjä kyselylomakkeita. Kyselylomakkeella saatujen vastauksien avulla on pyritty saamaan tietoa, mitä yksityisen elinkeinoharjoittajan pitäisi käytännössä ottaa huomioon laadittaessa edunvalvontavaltuutusta.

2 OPINNÄYTETYÖONGELMA

2.1 Opinnäytetyöongelma

Opinnäytetyöni ongelmana oli selvittää, kuinka yksityisen elinkeinonharjoittajan pitäisi varautua tulevaisuuteen esimerkiksi sairastuessaan tai vammautuessaan niin, ettei pysty itse huolehtimaan yrityksensä asioista. Ajatuksena olisi saada yrittäjiä ajattelemaan asioiden hoitamista ajoissa ja kertoa, ettei testamentti ole ainoa vaihtoehto, vaikka se onkin tärkeä asiakirja. Keskusteluani muutamien yrittäjien kanssa olen tullut johtopäätökseen, ettei edunvalvontavaltuutuksesta ole paljoakaan tietoa, vaikka edunvalvontavaltuutuksia on ollut mahdollista tehdä yli kymmenen vuotta. Laki edunvalvontavaltuutuksesta (648/2007) tuli voimaan marraskuun 1 päivänä 2007.

Kyseistä aihetta ei välttämättä pidetä niin tärkeänä asiana ja yleisesti ajatellaan, että ikäihmisten tulee tehdä vain edunvalvontavaltuutus. Opinnäytetyöni tarkoituksena on herättää yksityisiä elinkeinonharjoittajia pohtimaan edunvalvontavaltuutuksen tärkeyttä. Opinnäytetyölläni pyrin vastaamaan kysymykseen, mitä asioita yksityisen elinkeinonharjoittajan pitää ottaa huomioon tehdessään edunvalvontavaltuutus?

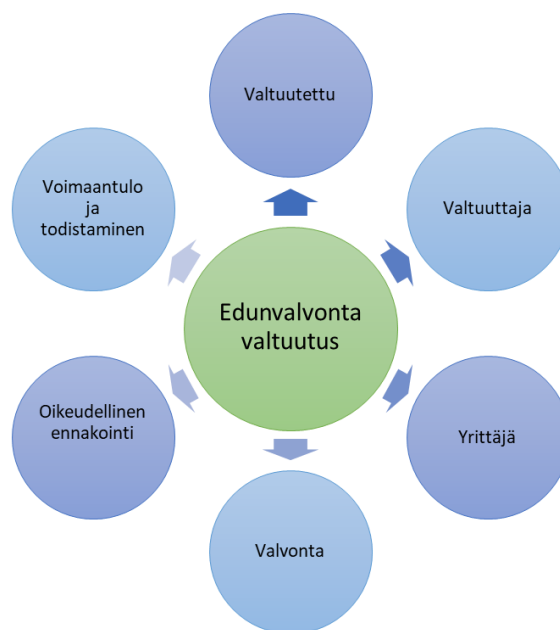
2.2 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyöni tarkoituksena on lähteä selvittämään hieman tarkemmin edunvalvontavaltuutusta yksityisen elinkeinonharjoittajan näkökulmasta katsottuna. Opinnäytetyössä käsitellen edunvalvontavaltuutusta pääasiassa talouden ja omaisuuden hoitamisen kannalta.

Opinnäytetyössäni aihetta käsitellään pääosin lakien ja hallituksen esityksen pohjalta. Tärkeimpiä lakeja ovat laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007, laki holhoustoimesta 442/1999 ja laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 122/1919.

Oikeuslähteitä ovat lähteet, jotka sisältävät oikeuden sisällöstä informaatiota. Tärkeimpiä oikeuslähteitä ovat lait tai muut säädökset. Oikeuslähteet jaetaan kolmeen

ryhmään velvoittavuuden mukaan eli vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittuihin. Lait ja maantapa ovat vahvasti velvoittavia. Lainsäätäjän tarkoitus, joka parhaiten käy esille lain valmisteluasiakirjoista ja tuomioistuinratkaisut ovat heikosti velvoittavia oikeuslähteitä. Sallittuja oikeuslähteitä ovat oikeustiede sekä oikeushistorialliset, oikeusvertailevat sekä reaaliset argumentit että arvot ja arvostukset. Oikeuslähteen käsitettä ja oikeuslähteiden keskinäistä järjestystä määrittelee oikeuslähteoppi. Sen tavoitteena on malli tai järjestys, jolla turvataan paras mahdollinen ratkaisu lainsoveltamisessa. (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008, 32-34.)

Kuvio 1. Keskeisimmät asiat

2.3 Yksityinen elinkeinonharjoittaja eli toiminimiyrittäjä

Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 1 luvun 1 §:n mukaan saa laillista ja hyvän tavan mukaista elinkeinoa harjoittaa luonnollinen henkilö, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella.

Jos henkilö haluaa harjoittaa yksin elinkeinotoimintaa, hänellä on kaksi päävaihtoehtoa. Toisen vaihtoehdon mukaan hän toimii yksityisenä elinkeinonharjoittajana tai toisen vaihtoehdon mukaan perustaa osakeyhtiön, jonka osakkeet hän omistaa kaikki yksin. (Kyläkallio 2018.)

Toiminimiyrittäjä eli yksityinen elinkeinoharjoittaja tarkoittaa henkilöä, joka voi olla ammatinharjoittaja tai liikkeenharjoittaja. Ammatinharjoittajia ovat esimerkiksi parturi ja puuseppä. Ammatinharjoittajilla ei ole kiinteää toimipaikkaa eli he voivat harjoittaa elinkeinotoimintaa kotona tai liikkua eri kohteissa. Liikkeenharjoittajalla tarkoitetaan, että hänellä on kiinteä toimipaikka eli erillinen tila, joka ei ole oma koti sekä liikkeenharjoittaja voi palkata työntekijöitä. (Laki elinkeinonharjoittamisen oikeudesta 122/1919; Uusyrittäjäkeskuksen www-sivut 2020, 42.)

Kirjanpitovelvollisia ovat kaikki, jotka harjoittavat liiketoimintaa tai ammattitoimintaa. (Kirjanpitolaki 1336/1997, 1 a §.) Kirjanpito muodostuu seuraavista osista: yrityksen tuotot, kulut, oma pääoma, omaisuus ja velat. Yrityksen tulos eli kannattavuus lasketaan tuottojen ja kulujen erotuksesta. Yrityksen taloudellinen asema, maksuvalmius ja vakavaraisuus selvitetään omaisuuden ja velkojen perusteella. Kirjanpitolaissa ja -asetuksessa asetetaan säännöt kirjanpidon pitämiseksi. Kirjanpitolain säästöjen mukaan laaditaan aina kirjanpito sekä tilinpäätös ja kirjanpitovelvollisen pitää noudattaa hyvää kirjanpitoa. Kirjanpitolautakunta eli KILA antaa päätöksiä, lausuntoja sekä yleisohjeita hyvästä kirjanpitoa. (Holopainen 2016, 161-162.)

Yleensä yrittäjä hankkii taloushallinnon palvelut tilitoimistolta. Lakisääteiset palvelut ovat yleensä kirjanpito, arvonlisäveron ilmoittaminen, tilinpäätös sekä veroilmoitus. Tarvittaessa tilitoimisto voi hoitaa myös palkanlaskennan, palkkojen maksamisen sekä osto- ja myyntireskontran. Lisäksi tilitoimistolta voi ostaa veroneuvontaa ja budjetointia. Väärinkäsitysten välttämiseksi tilitoimiston palveluista kannattaa tehdä aina kirjallinen sopimus. (Holopainen 2016, 164.)

Mikäli tulee tilanne, että velkojat joutuvat perimään joko konkurssin tai ulosoton kautta saataviaan yksityiseltä elinkeinonharjoittajalta, tämän kaikenlaista omaisuutta voidaan käyttää velkojen maksamiseen, ovat velat sitten syntyneet elinkeinonharjoittamisen seurauksena tai jostain muusta syystä. Etuoikeutta ei ole liikevelkojilla liikevarallisuuteen eikä yksityisvelkojilla yksityisvarallisuuteen. (Kyläkallio 2018.)

2.4 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössäni käytettiin tutkimusmenetelmänä empiiristä oikeustutkimusta. Empiirisen oikeustutkimuksen kohteena tulee olla oikeudellinen ilmiö, kuten esimerkiksi oikeudellisten toimijoiden päätöksenteko, arvot ja asenteet, toimintatavat tai lakien synty. Kohteena voivat olla viranomaiset, yritykset ja kansalaiset. Kyseisen tutkimuksen kohteena voi olla melkein mikä tahansa yhteiskunnallinen ilmiö, joka liittyy oikeuden maailmaan. (Keinänen & Vääänen 2015, 3).

Keskeisessä asemassa empiirisessä tutkimuksessa ovat metodit. Erilaisia metodeja on monia, kuten esimerkiksi haastattelut, kyselylomakkeet ja havainnoinnin erilaiset muodot. Olemassa olevien menetelmien soveltamistaito ja tuntemus ovat tärkeitä. Tutkimuksessa ongelmat eivät ratkea epäilyttävin keinoin eivätkä luottamalla hyvään onneen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 179-180.)

Empiirisessä oikeustutkimuksessa ongelma voi olla joko kvantitatiivinen eli määrällinen tai kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Näistä valitsin lähestymistavaksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on kuvata todellista elämää. Tämän ajatuksena on, että todellisuus on moninainen ja tutkimuksessa on otettava huomioon, ettei todellisuutta voi pirstoa mielivaltaisesti osiin. Laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimys tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 157.)

Opinnäytetyössäni käytin pääasiassa oikeudellista materiaalia, joista tärkeimmät laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007 sekä laki holhoustoimesta 442/1999. Kirjallisen materiaalin lisäksi täydensin selvittävää asiaa kyselyllä. Kysely valittiin täydentämään asiaa käytännönläheisesti, koska edunvalvontavaltuutusta koskevaa kirjallisuutta oli vähän käytettävissä.

Kysely on yksi tapa kerätä aineistoa. Kysely tunnetaan survey-tutkimuksen pääasiallisena menetelmänä. (Hirsjärvi ym. 2007, 188). Kyselylomakkeella käytin avoimia kysymyksiä, jossa esitettiin kysymys ja vastausta varten jätettiin tyhjä tila. Avoimet kysymykset sallivat vastaajien ilmaista itseään omin sanoin. (Hirsjärvi ym. 2007, 196).

Kyselytutkimuksessa tehdään aluksi kyselylomake, joka lähetetään vastaajille. Kyselytutkimus on suosittu menetelmä, koska se voidaan suorittaa melko nopeasti ja taloudellisesti. Yleisen ymmärryksen mukaan kyselytutkimuksessa kohdejoukon on oltava laaja, mutta tutkimus voidaan myös tehdä muutamien kymmenien vastaajien aineistolla. (Pitkäranta 2014, 90.)

3 EDUNVALVONTAVALTUUTUS

3.1 Oikeudellinen ennakointi

Oikeudellinen ennakointi tarkoittaa, että suunnitellaan ja varaudutaan tulevaisuuteen mahdollisen toimintakyvyttömyyden kohdatessa. Oikeudellisella ennakoinnilla on mahdollista päättää etukäteen, että kuinka itseä ja omia asioita hoidetaan, jollei niitä pysty itse hoitamaan esimerkiksi sairauden, tapaturman tai muun vastaavan syyn vuoksi. (Nikumaa, Koponen & Antila 2016, 7.) Edunvalvontavaltuutuksen antaminen on yksityisoikeudellinen tahdonilmaisu, jolla valtuuttaja voi määritellä valtuutuksen edustamisvallan laajuuden. (Antila 2007, 15.)

Oikeudellisella ennakoinnilla varmistetaan oman elämänlaadun sekä omien arvojen kunnioittaminen. Ennakoinnilla helpotetaan myös läheisten, viranomaisten ja hoitohenkilöstön toimintaa, kun kaikki tietävät, että kuka hoitaa asioita ja miten. Oikeudellisella ennakoinnilla ehkäistään myös hyväksikäyttöä sekä väärinkäytöksiä. (Nikumaa ym. 2016, 8.)

3.2 Yleistä edunvalvontavaltuutuksesta

Laki edunvalvontavaltuutuksesta (648/2007) tuli voimaan marraskuun 1 päivänä 2007. Lain 1. luvun 1 §: n mukaan lakia sovelletaan valtuutukseen, jonka valtuuttaja on määrännyt tulemaan voimaan siinä tapauksessa, että hän tulee sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan.

Edunvalvontavaltuutus rinnastuu tarkoitukseltaan edunvalvojan määräämiseen. Erona edunvalvontaan on se, että kysymyksessä on henkilön omaan tahdonilmaisuun perustuvasta edustuksesta ja se perustuu valtuuttajan tekemään valtakirjaan. Valtakirjassa valtuuttaja määrittelee, mitä asioita valtuutus koskee. Edunvalvontavaltuutus tulee voimaan vasta Digi- ja väestötietoviraston vahvistamisen jälkeen. (Antila 2007, 1-2.). Kahdeksantoista vuotta täyttänyt henkilö, joka kykenee ymmärtämään valtakirjan merkityksen, voi tehdä valtakirjan edunvalvontavaltuutusta varten. (Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007, 5 §.)

Digi- ja väestötietovirasto aloitti toimintansa 1.1.2020, kun maistraatit, Väestörekisterikeskus ja Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimiva Maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö yhdistyivät. (Digi- ja väestötietoviraston www-sivut.)

Edunvalvontavaltuutus on varautumista tulevaisuuteen, joka luo omia haasteita. Suunniteltaessa edunvalvontavaltuutuksen tekemistä, tulee kiinnittää erityistä huomiota valtuutetun henkilöön sekä varavaltuutettuihin että toissijaisiin valtuutettuihin. Varavaltuutettuja on parempi olla useita, jottei tapahtuneet muutokset ihmisten elämäntilanteissa tee edunvalvontavaltuutuksesta hyödytöntä. Esteellisyytilanteet on hyvä ottaa huomioon mietittäessä varavaltuutettuja. Valtuutetun ja tämän varavaltuutetun ollessa valtuuttajan kuin toistensakin lähisukulaisia, voi olla mahdollista, ettei jossain tilanteessa kukaan heistä pysty toimimaan valtuuttajan puolesta. Valtuuttajan pitää pohtia oikeustoimia, joihin hän haluaa valtuutetun sekä varavaltuutettujen olevan souvia edunvalvontavaltuutuksen perusteella. Tällaisia oikeustoimia ovat erityisesti kiinteän omaisuuden luovuttaminen ja lahjoitukset, joista edunvalvontavaltuutuslaki edellyttää selkeää mainintaa edunvalvontavaltuutuksessa. (Tornberg & Kuuliala 2015, 38.)

Digi- ja väestötietoviraston maistraattirekisterin avoimen datan mukaan voimassa olevia edunvalvontavaltuutuksia oli vuoden 2019 joulukuussa yhteensä 10208 kappaletta. Vertailun vuoksi vuonna 2009 joulukuussa voimassa olevia edunvalvontavaltuutuksia oli 209 kappaletta. Avoindata.fi on Digi- ja väestötietoviraston tuottama palvelu, joka

tarkoittaa Suomessa julkaistun avoimen tiedon kokoamista yhteen paikkaan. Julkaisu-tietoa voi kuka hyvänsä käyttää eri tarkoituksiin. (Digi- ja väestötietoviraston www-sivut 2020.)

Voimassaolevat edunvalvontavaltuutukset											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tammikuu	82	220	435	772	1200	1765	2423	3291	4609	6288	8144
Helmikuu	88	234	458	815	1263	1818	2483	3371	4696	6410	8346
Maaliskuu	102	252	493	839	1291	1892	2551	3485	4877	6599	8526
Huhtikuu	117	266	514	867	1331	1949	2607	3611	4950	6696	8644
Toukokuu	131	299	557	893	1370	1995	2659	3708	5145	6825	8870
Kesäkuu	138	303	574	935	1407	2033	2744	3823	5325	6947	9064
Heinäkuu	143	313	601	972	1459	2084	2815	3898	5439	7084	9252
Elokuu	155	340	621	1006	1501	2141	2879	4046	5616	7277	9460
Syyskuu	173	360	667	1039	1546	2208	2968	4192	5762	7434	9657
Lokakuu	186	374	692	1079	1618	2306	3048	4310	5933	7597	9852
Marraskuu	197	387	727	1116	1681	2346	3134	4422	6063	7819	10049
Joulukuu	209	405	744	1156	1696	2396	3205	4518	6144	7948	10208
Yhteensä	209	405	744	1156	1696	2396	3205	4518	6144	7948	10208
Muutos-%		93,78 %	83,70 %	55,38 %	46,71 %	41,27 %	33,76 %	40,97 %	35,99 %	29,36 %	28,43 %

Kuvio 2. Voimassa olevat edunvalvontavaltuutukset. (Lähde: Digi- ja viestintäviraston www-sivut 2020.)

3.2.1 Valtakirjan muotovaatimukset

Muotovaatimukset edunvalvontavaltuutuksen laatimisesta ovat varsin tiukat. Tämä sen vuoksi, että valtuuttaja harkitsee riittävän tarkasti valtuutuksen tarpeellisuutta ja sen sisältöä. Muotovaatimusten noudattamatta jättämisestä seuraa valtakirjan pätemättömyys. Edunvalvontavaltuutus on tehtävä kirjallisesti ja valtuuttajan on kahden esteettömän todistajan samanaikaisesti läsnä ollessa allekirjoitettava valtakirja. Tämän jälkeen todistajien on todistettava valtakirja allekirjoituksillaan. Todistajien ei tarvitse tuntea edunvalvontavaltuutuksen sisältöä, mutta heidän on tiedettävä, että asiakirja on edunvalvontavaltakirja. (Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007, 6 §; Mäki-Petäjä-Leinonen 2013, 175-176.)

Edunvalvontavaltuutuslain 2 luvun 7 §:n mukaan todistajien on merkittävä allekirjoituksensa oheen syntymäaikansa ja yhteystietonsa sekä todistamisen paikka ja aika. Heidän on mainittava, että he ovat olleet samanaikaisesti läsnä valtakirjaa tehtäessä.

Heidän on lisäksi tehtävä merkintä valtuuttajan kyvystä ymmärtää valtakirjan merkitys ja muistakin seikoista, joiden he katsovat vaikuttavan valtakirjan pätevyYTEEN.

Edunvalvontavaltuuksista on olemassa erilaisia mallilomakkeita. Suomen muistiasiantuntijat ry on myös tehnyt mallilomakkeen, joka on tehty oikeaan määrämuotoon ja se sisältää laissa edunvalvontavaltuutukselta edellytetyt asiat. Siihen on koottu keskeisimpiä ja yleisimpiä määräyksiä, mutta mallilomake ei vastaa kaikkiin erityisiin tai yksilöllisiin tarpeisiin. Edunvalvontavaltuutuksen laatimiseen suositellaan käytettävän asiantuntijoita, kuten pankkien lakimiehiä sekä asianajo- ja lakiasiantuntijoita. (Nikumaa ym. 2016, 25.)

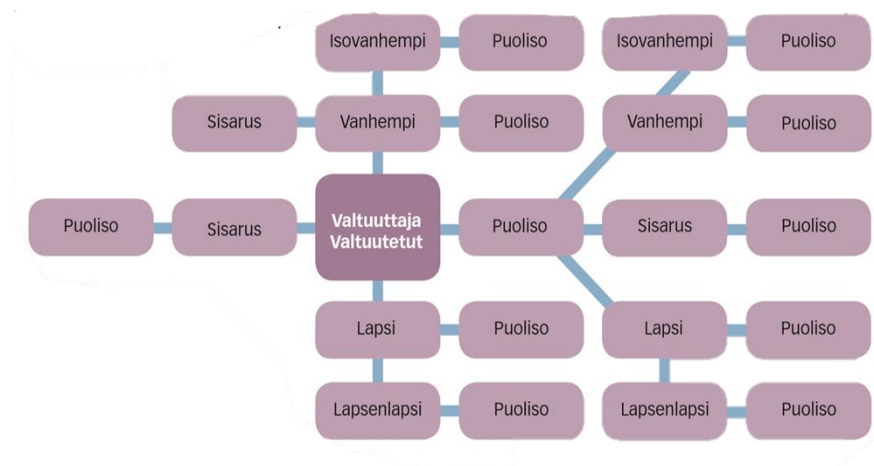
3.2.2 Todistajien esteellisyys

Edunvalvontavaltakirja voi olla pätemätön, jos todistaja ei ole täyttänyt todistajan kelpoisuusvaatimuksia tai jos valtakirjassa on muu muotovirhe. (Antila 2007, 51). Todistajiksi eivät kelpaa lähisukulaiset ja todistajien tulee olla 18 vuotta täyttäneitä sekä ymmärtää todistamisen merkitys. (Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007, 8 §)

Esteellisiä todistajia ovat:

- valtuuttaja itse ja valtuuttajan puoliso,
- valtuuttajan tai hänen puolisonsa lapsi, lapsenlapsi, sisarus, vanhempi ja isovanhempi ja tällaisen henkilön puoliso,
- valtuutettu ja hänen puolisonsa, valtuutetun tai hänen puolisonsa lapsi, lapsenlapsi, sisarus, vanhempi ja isovanhempi ja tällaisen henkilön puoliso. (Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007, 8 §; Nikumaa ym. 2016, 31.)

Suomen muistiasiantuntijat ry:n tekemä kuvio selventää hyvin ketkä ovat esteellisiä todistamaan edunvalvontavaltuutusta.

Kuvio 3. Kuvio esteellisistä todistajista. (Lähde: Suomen muistisiantuntijat ry:n Mi-
ten turvaan tahtoni toteutumisen? Opas oikeudelliseen ennakointiin.)

3.2.3 Edunvalvontavaltuutuksen säilyttäminen ja voimaantulo

Edunvalvontavaltuutusta säilytetään niin kauan, kunnes edunvalvontavaltuutuksen vahvistamiselle tulee tarvetta. Suositeltavaa on, että edunvalvontavaltuutus annetaan valtuutetulle säilytettäväksi. (Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007, 9 §; Muisti-
liiton www-sivut 2020)

Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo edellyttää vahvistamista. Kun valtuuttaja on tullut kykenemättömäksi hoitaa asioitaan, voi valtuutettu pyytää holhousviranomaista vahvistamaan valtuutuksen. Vahvistamista haetaan lain mukaan siltä holhousviran-
omaiselta, jonka toimialueella on valtuuttajan kotikunta. Valtuutetun on hakemuksen yhteydessä esitettävä alkuperäinen valtakirja sekä lääkärinlausunto. (Laki edunvalvon-
tavalvuutuksesta 648/2007, 24 §; Mäki-Petäjä-Leinonen 2013, 183-184.)

Edunvalvontavaltuutuslain 24 §:n mukaan valtuutusta ei saa vahvistaa, jos on ilmeistä, että valtuuttaja ei valtakirjan tehdessään kyennyt ymmärtämään valtakirjan merkitystä tai että valtakirjan todistaneet henkilöt eivät olleet 8 §:n mukaan kelpoisia todistajiksi

tai on perusteltua aihetta epäillä, että valtuutettu on kykenemätön tai sopimaton toimimaan valtuutettuna taikka valtuuttajalla on edunvalvoja, jonka tehtäviin kuuluu huolehtia niistä asioista, joita valtuus koskee.

Holhustoimilain (L 1.4.1999/442) 8 luvun 84 §: n mukaan holhousviranomaisena toimii Digi- ja väestötietovirasto. Ahvenanmaan maakunnassa holhousviranomaisena toimii kuitenkin Ahvenanmaan valtionvirasto silloin, kun sillä, jonka etua on valvottava, on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Ahvenanmaan maakunnassa tai kun sillä, jonka etua on valvottava, ei ole kotikuntaa Suomessa, mutta hän oleskelee pääasiallisesti Ahvenanmaan maakunnassa.

3.3 Varsinainen valtuutettu

Tärkein oikeusvaikutus edunvalvontavaltuutuksen vahvistamisessa on se, että valtuutetulle syntyy kelpoisuus edustaa valtuuttajaa. (Antila 2007, 87.) Edunvalvontalain (L 648/2007) 4 luvun 14 §: n mukaan valtuuttaja tulee suhteeseen kolmanteen henkilöön välittömästi oikeutetuksi ja velvoitetuksi sellaiseen oikeustoimen perusteella, jonka valtuutettu edunvalvontavaltuutuksen rajoissa tekee valtuuttajan nimissä.

Valtuutettu henkilö saa ilman säännöllistä valvontaa laajat valtuudet toimia valtuuttajan puolesta. Yleensä valtuutettu löytyy useimmiten lähipiiristä esimerkiksi aviopuoliso, lapsi tai muu sukulainen. (Nikumaa ym. 2016, 26.) Edunvalvontavaltuutuslain 1 luvun 3 §:n mukaan oikeushenkilöä ei voida määrätä tässä laissa tarkoitetuksi valtuutetuksi. Oikeushenkilöitä voivat olla esimerkiksi kunta, valtio tai osakeyhtiö.

3.4 Toissijainen valtuutettu ja varavaltuutettu

Toissijainen valtuutettu tulee kysymykseen siinä tapauksessa, että varsinainen valtuutettu ei ota tehtävää jostain syystä vastaan, luopuu siitä tai tulee pysyvästi estyneeksi hoitamaan sitä. (Antila 2007, 28; Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007, 4 §). Varsinaisen valtuutetun tehtävä lakkaa, kun toissijainen valtuutettu määrätään hänen tilalleen, jollei valtakirjassa ole toisin määrätty. Toissijainen valtuutettu voi puolestaan

hakea vahvistamista, jos varsinainen valtuutettu ei tule hakemaan valtakirjan vahvistamista. (Mäki-Petäjä-Leinonen 2013, 242.)

Varavaltuutettu on henkilö, jonka valtuuttaja on nimennyt valtuutetuksi sen varalta, että varsinainen valtuutettu on sairauden tai esteellisyyden vuoksi esteellinen hoitamaan tehtävää. Varavaltuutettu on tarkoitettu väliaikaiseksi järjestelyksi. (Antila 2007, 28.) Varsinaisen valtuutetun esteellisyys voi tulla kyseeseen esimerkiksi perinnönjaoissa tai lahjojen antamisen yhteydessä. Tällaisten tilanteiden vuoksi on suositeltavaa, että varavaltuutetuksi nimetään perheen ulkopuolinen henkilö. Jos sopivaa henkilöä ei löydy esteellisyystilanteissa perheen ulkopuolelta, voidaan valtuutetun sijaiseksi määrätä yleinen edunvalvoja. Tämä järjestely tuo yleensä mukanaan kustannuksia ja ylimääristä odotusta. (Nikumaa ym. 2016, 27.)

3.5 Valtuutetun palkkio ja kulujen korvaaminen

Edunvalvontavaltuutuslain 22 §:ssä sanotaan, jos valtuutetun palkkiosta ja kulujen korvaamisesta ei ole sovittu eikä valtuuttaja ole niistä määrännyt, valtuutetulla on oikeus saada valtuuttajan varoista korvaus tarpeellisista kuluistaan sekä tehtävänsä laatuun ja laajuuteen nähden kohtuullinen palkkio.

Valtakirjassa valtuuttaja voi yksipuolisesti antaa määräyksen kulukorvauksen ja palkkion perusteista. Valtuutetun ryhtyessä toimimaan valtuuttajan puolesta, katsotaan hänen hyväksyneen nämä määräykset. Valtuuttaja voi määrätä valtakirjassa, että valtuutetulla on oikeus ainoastaan kulukorvaukseen mutta ei palkkioon. Tämän määräyksen takia voi olla, että valtuutettu ei suostu ottamaan tehtävää vastaan. Kovin yksityiskohdaksiin ja kiinteisiin rahamääriin sidottujen määräyksien antaminen voi olla epätarkoituksenmukaista, koska valtuutus voi tulla voimaan pitkän ajan kuluttua valtakirjan tekemisestä. (Antila 2007, 103.)

4 EDUNVALVONTAVALTUUTUS YKSITYISEN ELINKEINONHARJOITTAJAN NÄKÖKULMASTA

4.1 Edunvalvontavaltuutus yksityisen elinkeinoharjoittajan mahdollisuutena

Yksityisen elinkeinoharjoittajan näkökulmasta on tärkeää miettiä etukäteen edunvalvontavaltuutuksen tekemistä, koska saattaa tulla eteen yllättäen tilanne, jolloin ei itse jostain syystä pysty hoitamaan yrityksen asioita. Esimerkiksi sairauden, tapaturman tai onnettomuuden kohdatessa saattaa tulla toimintakyvyttömäksi hoitamaan omia asioitaan. On aika yleistä, että tehdään perintö- ja sukupolvenvaihdossuunnittelua, mutta olisi myös tarpeen miettiä etukäteen, kuka huolehtii yrityksen normaalien toimintojen hoitamisesta, näin varmistetaan, ettei yrityksen toiminta vaarannu sillä aikaa, kun ei itse pysty tekemään yritystä koskevia päätöksiä.

Holhoustoimilain (L 1.4.1999/442) 2 luvun 8 §:n mukaan tuomioistuimien voi määrätä edunvalvojan täysi-ikäiselle, joka sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka vaativat hoitoa eivätkä tule asianmukaisesti hoidetuksi muulla tavoin. Holhousviranomaisen tulee tarvittaessa tehdä käräjäoikeudelle hakemus edunvalvojan määräämiseksi. (29.8.2008/576).

Virallinen edunvalvontamenettely koetaan varsin hankalaksi ja byrokraattiseksi sekä usein myös aikaa vieväksi menettelyksi. Tavoitteena on edunvalvottavan edun toteutuminen ja lähtökohtana on riskien minimoiminen. Edunvalvoja ei voi missään tilanteessa lahjoittaa päämiehen omaisuutta, saati myydä sitä alihintaan. Tämä tarkoittaa, ettei edunvalvoja voi esimerkiksi antaa suostumusta sukupolvenvaihdosluovutuksiin. Edunvalvonnalle joustavampi vaihtoehto on tehdä edunvalvontavaltuutus. Halutessaan valtuutettu voi laatia erilliset edunvalvontavaltuutukset omaisuuden ja muiden taloudellisten asioiden hoitamiseen ja toisaalta henkilöön liittyvien asioiden osalta. (Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007, 18 §; Rissanen 2017.)

4.2 Edunvalvontavaltuutuksen sisältö

Edunvalvontavaltuutuslain 1 luvun 2 §: n 1-2 momentin mukaan edunvalvontavaltuutuksella valtuutettu voidaan oikeuttaa edustamaan valtuuttajaa tämän omaisuutta koskevissa ja muissa taloudellisissa asioissa. Valtuutettu voidaan oikeuttaa edustamaan valtuuttajaa myös sellaisissa tämän henkilöä koskevissa asioissa, joiden merkitystä valtuuttaja ei kykene ymmärtämään, sillä hetkellä, jolloin valtuutusta olisi käytettävä. Valtuutus voidaan rajoittaa koskemaan määrättyä oikeustointa, asiaa tai omaisuutta.

Säännöksessä on mainittu tyypillisimpänä esimerkkinä valtuuttajan taloudellisista asioista tämän omaisuutta koskevat asiat, jonka käsite on tässä yhteydessä ymmärrettävä laajasti. Valtuuttajan edustaminen taloudellisissa asioissa ei ainoastaan tarkoita oikeustoimien tekemistä valtuuttajalla jo olevista varallisuusarvoisista eduista ja oikeuksista. (HE 52/2006 vp, 17.)

Edunvalvontavaltuutuslain 2 luvun 6 §:n mukaan valtakirja on tehtävä kirjallisesti ja valtuuttajan on kahden todistajan ollessa samanaikaisesti läsnä allekirjoitettava valtakirja tai tunnustettava siinä oleva allekirjoituksensa. Todistajien on sen jälkeen todistettava valtakirja allekirjoituksillaan ja todistajien tulee tietää, että asiakirja on edunvalvontavaltuutusta varten tehtävä valtakirja, mutta valtuuttaja voi olla ilmaisevilla heille sen sisältöä. Valtakirjasta on lisäksi käytävä ilmi valtuuttamistarkoitus, asiat, joissa valtuutettu oikeutetaan edustamaan valtuuttajaa, valtuuttaja ja valtuutettu sekä määräys, jonka mukaan valtuutus tulee voimaan siinä tapauksessa, että valtuuttaja tulee sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan.

4.3 Talouden ja omaisuuden hoito

Millä tavoin valtuutetun on hoidettava valtuuttajan omaisuutta, edunvalvontavaltuutuslaki sisältää siitä vain niukasti säännöksiä. Valtuutetun toimiessa yksityisoikeudellisen tahdonilmaisun pohjalta, ohjenuorana on, että valtuuttajan omaisuutta on hoidettava valtuuttajan antamien toimiohjeiden mukaisesti. (Antila 2007, 124.) Holhoustoimilain 5 luvun 37 §: n 1 momentin mukaan edunvalvojan on hoidettava päämiehensä

omaisuutta sillä tavoin, että omaisuus ja sen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyödyksi ja tyydyttämään hänen henkilökohtaisia tarpeitaan. Tässä tehtävässään edunvalvojan tulee tunnollisesti pitää huolta päämiehen oikeuksista ja edistää hänen parastaan. Holhoustoimilain 5 luvun 39 §:n 1 momentin mukaan edunvalvojan on säilytettävä omaisuus, jota päämies edunvalvonnan kestäessä tai myöhemmin tarvitsee asumista tai elinkeinon harjoittamista varten tai jolla muutoin on päämiehelle erityistä arvoa.

Omaisuuksien hoitamisesta voidaan käyttää holhoustoimilain säännöksiä suuntaviivoina harkittaessa, miten valtuutetun tulee hoitaa valtuuttajan omaisuutta. Valtuuttajan antamat toimiohjeet ovat kuitenkin ensisijaisia ja holhoustoimilain säännöksiä sovelletaan vain niiltä osin kuin toimiohjeista ei muuta johdu. (Antila 2007, 125.)

Tyypillisimpiä taloudellisia asioita ovat valtuuttajan omaisuutta koskevat asiat esimerkiksi valtuutetun oikeus käyttää valtuuttajan pankkitiliä, tehdä tai irtisanoa huoneenvuokrasopimus valtuuttajan puolesta sekä myydä valtuuttajalle kuuluvaa omaisuutta. (Antila 2007, 16.)

Edunvalvontavaltuutuslaissa ei ole säännöstä käyttövarojen antamisesta päämiehelle. Päämiehen oikeustoimikelpoisuutta de jure (lain mukaan) ei rajoita valtuutuksen vahvistaminen. Näin ollen päämiehelle tulee lähtökohtaisesti antaa käyttövaroja niin paljon kuin hän mahdollisesti haluaa. Päämiehen vaatimuksien ollessa omien etujensa vastaisia, voidaan päämiehelle tässäkin tapauksessa määrätä edunvalvoja. Holhoustoimilain nojalla edunvalvoja saa määräysvallan päämiehensä pankkitileihin. Edunvalvojan tulee lain mukaan ilmoittaa luottolaitokselle, kuka tai ketkä voivat nostaa päämiehen tilillä olevia varoja. Edunvalvontavaltuutuksen ollessa riittävä keino hoitaa vaa- jaakykyisen täysi-ikäisen asioita, edellytetään käyttövarojen osalta joko passiivista tai vähintään yhteistyökykyistä päämiestä. (Laki holhoustoimesta 442/199, 31 §; Mäki-Petäjä-Leinonen 2017, 105.)

4.3.1 Omaisuuksien lahjoittaminen

Edunvalvontavaltuutuslain 4 luvun 18 §:n 1-2 momentin mukaan valtuutettu ei saa lahjoittaa valtuuttajan omaisuutta, jollei 2 momentissa muuta johdu. Valtuutettu saa

antaa valtuuttajan puolesta lahjan, jonka antamisen perusteet on yksilöity valtakirjassa. Holhoustoimilain 5. luvun 32 §: n 1 momentin mukaan edunvalvoja ei saa lahjoittaa päämiehensä omaisuutta.

Säännösten samanlainen tulkinta puoltaa tarkoitusta suojella toimintakyvyttöä henkilöä. (Antila 2007, 110). Edunvalvontavaltuutuksen perustuessa yksityisoikeudelliseen tahdonilmaisuuksiin, olisi periaatteessa mahdollista, että valtuutukseen otettavilla määräyksillä voitaisiin valtuutetulle antaa täysin vapaa oikeus lahjoittaa valtuuttajan omaisuutta. Tähän liittyisi kuitenkin ilmeinen väärinkäytösten riski. Valtuutetulla olisi oikeus antaa valtuuttajan puolesta vain sellainen lahja, jonka antamisen perusteet on yksilöity valtakirjassa. Valtakirjassa pitäisi yksilöidä riittävästi lahjoituksen kohde, lahjan saaja ja lahjan antamisajankohta tai ainakin perusteet, joiden mukaan ne määräytyvät. Esimerkiksi valtakirjassa on mahdollista määrätä, että valtuuttajan kaikille lapsenlapsille lahjoitetaan joka kolmas vuosi rahaa valtakirjassa mainittu määrä. (HE 52/2006 vp, 27.)

Päämiehen omaisen toimiessa valtuutettuna, voi tulla eteen tilanne, että valtuutettu on lahjan saajana. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi syntymäpäivalahjojen antamisesta. Valtuutettu on kyseisessä järjestelyssä esteellinen, koska lain mukaan valtuutettu ei saa olla päämiehen oikeustoimen toisena osapuolena. Asian voi ratkaista etukäteen kahdella tavalla. Varavaltuutetun voi valtuutettu määrätä hoitamaan lahjoitusten täyttämisen. Tämä käytäntö voi olla kuitenkin hieman kankea, koska varavaltuutus on aina vahvistettava aina ennen lahjoituksen tekemistä sekä lahjoituksen jälkeen on ilmoitettava tehtävän lakkaamisesta Digi- ja väestötietovirastossa. Toinen ja mahdollisesti kevyempi ratkaisu jääviysongelmalle on määrätä useampia valtuutettuja eri kelpoisuuksilla. Varsinaiseksi valtuutetuksi päämies voi määrätä lahjansaajan, joka pääosin huolehtii kaikista päämiehen asioista ja tämän lisäksi päämies voi määrätä esteettömän valtuutetun ainoastaan huolehtimaan lahjoitusten täyttamisestä. (Mäki-Petäjä-Leinonen 2017, 107.)

4.3.2 Oikeustoimien luvanvaraisuus

Jotkut oikeustoimet, jotka tehdään päämiehen puolesta ovat hänen kannaltaan niin tärkeitä, että oikeustoimien pätevyyden edellytykseksi on asetettu holhousviranomaisen eli Digi- väestötietoviraston antama lupa. (Välimäki 2013, 111.) Edunvalvontavaltuutuslain 19 §:n mukaan valtakirjassa voidaan määrätä, että valtuutetun tekemiin oikeustoimiin sovelletaan holhustoimesta annetun lain (442/199) 34 §:n 1 momentin säännöksiä edunvalvojan tekemien oikeustoimien luvanvaraisuudesta. Määräys voidaan rajoittaa koskemaan määrättyjä oikeustoimia. Jos valtakirjassa on 1 momentissa tarkoitettu määräys, lupaa on haettava siltä holhousviranomaiselta, joka tämän lain 29 §:n mukaan valvoo valtuutetun toimintaa.

1. *Asuntoa koskevat oikeustoimet:* asunto-osakkeiden ja asumisoikeuden hankkiminen ja myyminen sekä käyttöoikeuden luovuttaminen viittä vuotta pidemmäksi ajaksi.
2. *Kiinteää omaisuutta koskevat oikeustoimet:* kiinteän omaisuuden hankkiminen ja luovuttaminen, sellaisen maanvuokra- tai muun käyttöoikeuden rakennuksineen hankkiminen ja luovuttaminen, joka voidaan maanomistajaa kuulematta siirtää kolmannelle, edellä mainitun omaisuuden luovuttaminen toisen käyttöön pidemmäksi ajaksi kuin viideksi vuodeksi sekä metsän ja maa-ainesten myynti ellei kysymys ole maistraatin hyväksymän omaisuuden hoitosuunnitelman mukaisesta myynnistä.
3. *Jäämistöä ja ositusta koskevat oikeustoimet:* perinnöstä luopuminen, pesäosuuden luovuttaminen, sopimuksen tekeminen kuolinpesän yhteishallinnosta sekä osituksesta ja perinnönjaosta sopiminen.
4. *Velvoitteita koskevat oikeustoimet:* muun lainan kuin valtion takaaman opintolainan ottaminen, vekselistä vastuuseen sitoutuminen, sitoutuminen vastuuseen toisen velasta, omaisuuden pantiksi luovuttaminen ja muu panttioikeuden perustaminen sekä päämiehen rahavarojen velaksi antaminen.
5. *Liiketoiminnan harjoittaminen:* päämiehen nimissä tapahtuvaan elinkeinon harjoittamiseen ryhtyminen tai avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön perustaminen sekä tällaisiin yhtiöihin liittyminen.

Kuvio 4. Luvanvaraiset oikeustoimet. (Lähde: Mäki-Petäjä-Leinonen 2017, 108.)

4.3.3 Kiinteää omaisuutta koskeva oikeustoimi

Holhoustoimilain 34 §:n 1 kohdan mukaan edunvalvojalla ei ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta luovuttaa tai vastiketta antamalla hankkia kiinteää omaisuutta tai sellaista maanvuokra- tai muuta käyttöoikeutta rakennukseen, joka voidaan maanomistajaa kuulematta siirtää kolmannelle. Lain 34 §:n 3 kohdan mukaan ei ole lupaa luovuttaa kiinteää tai muuta 1 kohdassa tarkoitettua omaisuutta toisen käytettäväksi pitemmäksi ajaksi kuin viideksi vuodeksi tai pitemmäksi ajaksi kuin vuodeksi täysi-ikäisyyden alkamisesta. Maanvuokralaissa tarkoitettu maanvuokra on holhoustoimilain 34 §:n kohdassa 3 tarkoitettu tärkein käyttöoikeuden luovutustyyppi. (Välimäki 2013, 115).

Maakaaren 2 luvun 3 §:n mukaan valtuutus kiinteistön myyntiin on tehtävä kirjallisesti. Myyjän on allekirjoitettava valtakirja ja siitä on käytävä ilmi asiamies ja myytävä kiinteistö.

Edunvalvontavaltuutusta varten annetun valtakirjan ollessa kyseessä, sovelletaan maakaaren säännöksessä ilmeneviä valtakirjan yksilöintivaatimuksia. Lähtökohtaisesti tämän on katsottu olevan perusteltua valtuuttajan aseman turvaamiseksi huomioiden, että kiinteistön luovuttaminen tai panttaaminen on yksityishenkilön kannalta yleensä erityisen merkittävä oikeustoimi. (HE 52/2006 vp, 28.)

Kun edunvalvontavaltuutusta varten annetussa valtakirjassa on nimenomaan määrätty, että valtuutettu saa tämän nojalla myydä tai muuten luovuttaa kiinteistön, silloin ei maakaarella säädettyjen valtakirjan yksilöintiä koskevien edellytysten tarvitse täyttyä. (HE 52/2006 vp, 28-29).

4.3.4 Huoneistoa koskeva oikeustoimi

Holhoustoimilain 34 §: n kohdan 10 mukaan edunvalvojalla ei ole lupaa luovuttaa tai vastiketta antamalla hankkia asumisoikeusasunnoista annetussa lailla (650/1990) tarkoitettua asumisoikeutta taikka osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat hallitsemaan huoneistoa tai muuta osaa rakennuksesta tai kiinteistöstä, lukuun ottamatta 13 kohdan

g alakohdassa tarkoitettuja osakkeita tai osuuksia; (25.5.2007/649). Kohdassa 13 g ei tarkoiteta sellaisten osakkeiden tai osuuksien myymistä tai hankkimista, joiden pääasiallisena sisältönä on tavallisen kotitaloushyödykkeen saaminen esimerkiksi autotaliosake tai autopaikka. (Välimäki 2013, 114).

Asunto-osakehuoneiston, asumisoikeusasunnon ja kiinteistöosakehuoneistojen käyttöoikeuden luovuttaminen viittä vuotta pidemmäksi ajaksi tai pidemmäksi ajaksi kuin vuodeksi täysi-ikäisyyden alkamisesta. Tämä säännös koskee erityisesti liike- ja asuinhuoneistojen vuokraamista. Määräajaksi tehtyihin vuokrasopimuksiin tarvitaan lupa. Toistaiseksi voimassa oleviin vuokrasopimusten tekemiseen ei tarvita lupaa, jollei vuokranantajan irtisanomisaikaa ole sovittu niin pitkäksi aikaa, että sopimus rinnastetaan yli viisi vuotta voimassa olevaan määräajaiseen sopimukseen. (Laki holhoustoimesta 442/1999, 34 §; Välimäki 2013, 114.)

4.3.5 Velvoitteita koskevat oikeustoimet

Seuraavat oikeustoimet voidaan määrätä valtakirjassa luvanvaraisiksi:

1. rahalainan antaminen
2. sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) 2 §:ssä tarkoitettujen sijoituskohteiden hankkiminen vastiketta antamalla sekä
3. osuuksien hankkiminen yhteisöissä vastiketta antamalla. (Laki holhoustoimesta 442/199, 34 §.)

Kohdassa 1 rahalainalla tarkoitetaan vain varsinaisen rahan velaksi antoon perustuvaa saatavaa. (Antila 2007, 117.) Luvanvaraisuus ei koske esimerkiksi tavanomaisia kauppanehtoja, jossa myönnetään ostajalle maksuaikaa edunvalvojan myydessä päämiehensä omaisuutta. Jolle maksuaikaehto ole tavanomainen, ehto muuttuu luvanvaraiseksi, vaikkei omaisuuden myynti sitä olisikaan. (Välimäki 2013, 122.)

4.3.6 Elinkeinotoiminnan harjoittaminen

Jos valtakirjassa on niin määrätty, valtuutettu ei saa ilman Digi- ja väestötietoviraston lupaa valtuuttajan puolesta ryhtyä harjoittamaan elinkeinoa valtuuttajan lukuun. (Antila 2007, 116.) Edunvalvontavaltuutuslain 4. luvun 19 §:n 2 momentin mukaan, jos valtakirjassa on 1 momentissa tarkoitettu määräys, lupaa on haettava siltä holhousviranomaiselta, joka tämän lain 29 §:n mukaan valvoo valtuutetun toimintaa. Holhousvoimintalain 5. luvun 34 §:n 3 momentissa sanotaan, että jos edunvalvojalle on annettu lupa 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettuun toimintaan tai toimeen, hän voi sen perusteella 1 momentin säännösten estämättä ryhtyä niihin oikeustoimiin, joita liikkeen tai elinkeinon harjoittaminen luonteensa mukaisesti vaatii.

4.3.7 Jäämistöä ja ositusta koskeva oikeustoimi

Jos valtakirjassa on niin määrätty, valtuutettu ei saa ilman Digi- ja väestötietoviraston lupaa luopua valtuuttajan puolesta perinnöstä, luovuttaa valtuuttajan perintöoikeutta, tehdä sopimusta kuolinpesän yhteishallinnosta eikä tehdä sopimusta omaisuuden osituksesta tai perinnönjaosta, joka toimitetaan ilman Perintökaaren 23 luvussa tarkoitettua pesänjakajaa. (Antila 2007, 116.; Laki holhousvoimimesta 442/199, 34 §)

4.3.8 Valtuutetun toiminnan valvonta

Valtuutetun toimintaa erityisesti taloudellisissa asioissa valvoo holhousviranomainen. Valtuutetun tehtävän alkaessa, pitää hänen antaa luettelo viranomaiselle niistä päämiehen varoista ja veloista, joita valtuutus oikeuttaa hänet hoitamaan. Valtuutetun tulee myöhemmin pyydettyä antaa selvitys talouteen liittyvissä asioiden hoitamisessa. Valvonnan laajuuteen voi vaikuttaa henkilö, joka on antanut valtuutuksen. Valtakirjassa hän voi esimerkiksi määrätä, että valvonnassa sovelletaan holhousvoimilain säännöksiä, jotka velvoittavat valtuutetun antamaan selvityksen määräajoin valtuutuksen antaneen talouteen liittyvien asioiden hoitamisesta. (Karttunen, Laasanen, Sippel, Uitto & Valtonen 2017, 85.; Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007, 29-30 §)

Edunvalvontavaltuutuslain 6 luvun 33 §:n 2 momentin mukaan, vaikka valtakirjassa ei ole 1 momentissa tarkoitettua määrystä, holhousviranomainen voi pyytää valtuutettua antamaan tilin tehtävänsä hoitamisesta, jos siihen on syytä. Edunvalvontavaltuutuslain 33 §:n 3 momentin mukaan valtuutettu on velvollinen pyydettäessä antamaan holhousviranomaiselle 2 momentissa tarkoitettun tilin ja muut tehtävänsä koskevat tarpeelliset tiedot, tositteet ja asiakirjat sekä esittämään hoidettavanaan olevat arvopaperit.

5 KYSELY

Kyselyyn osallistujat valitsin pääasiassa Satakunnan alueelta. Muutaman asiantuntijan tiesin entuudestaan ja muut kyselyyn osallistujat valitsin satunnaisesti. Lähetin sähköpostilla tiedusteluja halukkuudesta osallistua kyselyyn opinnäytetyötäni varten ja selvitin, että aiheena on edunvalvontavaltuutus yksityisen elinkeinonharjoittajan näkökulmasta.

5.1 Kysely asianajotoimiston edustajalle

Lähetin kyselylomakkeen Satakunnassa sijaitsevan asianajotoimiston edustajalle. Vastaaja on ammatiltaan asianajaja ja hän on tehnyt edunvalvontavaltuutuksia yksityisille elinkeinonharjoittajille muutamia kymmeniä. Kyselylomakkeen kysymysten ja vastauksiensa perusteella olen tiivistänyt tärkeimpiä asioita, joita yksityisen elinkeinonharjoittajan pitäisi huomioida teettäessään edunvalvontavaltuutuksen. Asianajajalle lähetetyt kysymykset ovat liitteessä yksi.

Yksityiset elinkeinonharjoittajat tulevat teettämään edunvalvontavaltuutusta asianajotoimistoon ikääntyessään ja varautuessaan mahdollisiin kriisitilanteisiin sekä toimintakyvyttömyyteen. Toinen tilanne, jolloin teetetään edunvalvontavaltuutus, liittyy suurempiin hankkeisiin / investointeihin.

Lomakkeessa kysyttiin, voiko edunvalvontavaltuutuksen tehdä itse ja mitä silloin kannattaisi ottaa huomioon. Asianajajan mielestä edunvalvontavaltuutuksen voi periaatteessa tehdä itse, mutta sitä koskevan lainsäädännön sisällön tunteminen olisi edellytys, jotta saavutettaisiin kunkin asiakkaan yksittäisessä tapauksessa vallitsevan tilanteen mukainen lopputulos. Esimerkiksi kiinteää omaisuutta ei voi valtuutuksen perusteella luovuttaa, ellei siitä ole erillistä mainintaa asiakirjassa. Edunvalvontavaltuutusta ei myöskään voi tehdä yksinään, koska pätevä valtuutus edellyttää kahden esteettömän todistajan todistusta.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan pitäisi huomioida muutamia asioita, ennen kuin menee asianajotoimistoon teettämään edunvalvontavaltuutuksen. Nimettävän varsinaisen valtuutetun tulee suostua tehtävään ja olla kykenevä hoitamaan tehtävää tarvittaessa. Varavaltuutettua mietittäessä tulisi hänen olla perheen ulkopuolinen henkilö, koska hänen tehtävänä on toimia valtuutettuna varsinaisen valtuutetun ollessa esteellinen. Oman perheen jäsenet ovat yleensä kaikki vastaavasti esteellisiä edustamaan valtuuttajaa esimerkiksi hänen ja hänen lastensa välisissä oikeustoimissa. Toissijainen valtuutettu määrätään esimerkiksi sen varalle, että ensisijainen valtuutettu ei ota tehtävää vastaan. Näin ollen häntä koskevat samat edellytykset kuin varsinaista valtuutettua muun muassa suostumuksen ja kyvykkyyden osalta. Edunvalvontavaltuutuksen todistajat pitää olla esteettömiä henkilöitä eli sukulaiset eivät voi olla todistajia.

Varsinainen valtuuttaja voi lähtökohtaisesti jatkaa elinkeinotoimintaa. Asianajotoimistossa on yleensä otettu tästä selvyuden vuoksi erillinen maininta. On myös tilanteita, joissa jatkaminen ei välttämättä ole mahdollista, esimerkiksi toimintaa harjoittavalle henkilölle asetetut vaatimukset, kuten luvanvaraisuudet sekä tutkinnot.

Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla on velvollisuuksia, jotka hän on velvollinen hoitamaan ja yksi tällainen on erilaiset sopimukset, kuten liiketilan tai kaluston vuokrasopimukset. Lisäksi voi tulla tilanteita, että pitää tehdä investointeja esimerkiksi vanhan kaluston uusiminen. Valtuuttajan nimeämä valtuutettu saa edustaa sopimusasioissa päämiestään. Sopimusasioiden sekä investointien osalta edunvalvontavaltuutukseen on hyvä liittää yksityiskohtaiset toimiohjeet, jotka toimivat valtuutetun toiminnan lähempinä ohjenuorina.

Yrityksen omaisuuden myymisen osalta on hyvä tietää, että ilman erillistä mainintaa kiinteistöä ei saa myydä eikä käyttää vakuutena. Irtaimen omaisuuden osalta ei ole vastaavaa rajoitusta tai lisäedellytystä. Toimiohjeeseen on hyvä ottaa maininta myös yrityksen tarkoituksenmukaisesta uusinnasta ja tarvittavista toimenpiteistä.

Omaisuuden lahjoittamisesta tulee olla myös nimenomainen maininta valtakirjassa, jotta lahjoittaminen olisi mahdollista. On tärkeää huomata, että sama koskee lahjanluonteisia kauppvoja esimerkiksi sukupolvenvaihdostilanteita. Lahjoituksen perusteet tulisi yksilöidä mahdollisimman tarkasti valtakirjassa, muun muassa lahjan saaja, ajankohta, ehdot sekä hyväksyttävä kauppahinta lahjanluonteisissa kaupoissa.

Edunvalvontavaltuus voi olla pätemätön, jos voimaantuloa koskevissa ehdoissa on virheitä tai puutteita, todistajat ovat esteellisiä tai on tapahtunut muita muotovirheitä. Huomionarvoista on, että nämä kyseiset virheet tulevat valitettavasti esiin pahimmillaan vasta vahvistamisen yhteydessä, eli kun asiakirjaa ollaan saattamassa voimaan Digi- ja väestötietovirastossa. Tällöin valtuuttaja ei enää monestikaan kykene tekemään uutta valtuutusta.

5.2 Kysely pankin edustajalle

Taloudellisilla asioilla tarkoitetaan myös pankkiasioiden hoitamista. Edunvalvontavaltuuslain 31 §:ssä sanotaan, että saatava, joka kuuluu edunvalvojan hoidettavana olevaan omaisuuteen, voidaan suorittaa vain edunvalvojalle tai hänen osoittamalleen päämiehen tilille. Tämän pykälän tärkein käytännöllinen merkitys on, että se koskee päämiehen pankkitilejä. (Välimäki 2013, 37).

Lähetin kyselylomakkeen pankin edustajalle, joka toimii Satakunnassa sijaitsevan pankin pankkilakimiehenä sekä kaupanvahvistajana. Hänelle osoitetut kysymykset ovat liitteenä kaksi. Seuraavaksi olen tiivistänyt pankin edustajan vastaukset kyselylomakkeen kysymysten ja vastauksien perusteella, jotka ovat yksityisen elinkeinonharjoittajan kannalta huomioitavia asioita.

Hänelle ei ole tullut eteen tilanteita, että yksityinen elinkeinoharjoittaja olisi tullut kykenemättömäksi hoitamaan omia taloudellisia asioitaan.

Vastaajan edustamassa pankissa on tehty edunvalvontavaltuuksia lainopillisina toimeksiantoina sekä yksityishenkilöille että pienyrittäjille, mukaan lukien elinkeinoharjoittajat.

Se on yksilöllistä, että millaisessa elämäntilanteessa tai missä iässä kukin yrittäjä alkaa miettiä tulevaisuuteensa varautumista edunvalvontavaltuutuksella. Taustalla voi olla jonkun läheisen sairastuminen tai iän vuoksi heikentynyt terveydentila, minkä myötä on huomattu asioiden hoidon hankaluus, ellei asioita ole mietitty etukäteen. Myös pankin virkailija on voinut nostaa esille kysymyksen siitä, miten pankkiasiat hoituvat, jos asiakkaalle tapahtuu jotain sellaista, ettei hän itse kykene asioista huolehtimaan. Monesti tietoisuus siitä, ettei toisen asioita voi hoitaa ilman erillistä valtuutusta, on erittäin huonoa.

Elinkeino- tai ammatinharjoittaja on yritysmuotona luonnollisen henkilön harjoittamaa liiketoimintaa. Yrityksen omistuksessa oleva omaisuus on yhtä kuin yrittäjän omaisuutta eikä niitä erotella muuta kuin kirjanpidollisesti. Tämän syyn takia elinkeinoharjoittajaa kohdellaan kuten luonnollista henkilöä. Elinkeinoharjoittaja vastaa henkilökohtaisesti omasta yritystoiminnastaan, tekee päätökset yritystoiminnasta ja voi myös näin ollen valtuuttaa jonkun toisen henkilön toimimaan puolestaan. Elinkeinoharjoittaja voi siis edunvalvontavaltuutuksessaan määrätä siitä, kenellä on oikeus toimintakyvyttömyyden tilanteessa edustaa häntä yritystoiminnassa ja näin ollen myös yrityksen pankkiasioiden hoidossa.

Ellei elinkeinoharjoittaja ole tehnyt edunvalvontavaltuutusta ja on kykenemätön hoitamaan pankkiasioitaan itse toimintakyvyttömyyden vuoksi, on pankkiasioiden hoito järjestettävä määräämällä edunvalvoja.

Edunvalvontavaltuutusta koskeva laki määrittelee, että valtuutettu voidaan oikeuttaa edustamaan valtuuttajaa tämän omaisuutta koskevissa ja muissa taloudellisissa asioissa (laki edunvalvontavaltuutuksesta 2§ 1 momentti). Laissa ei kuitenkaan ole mainintaa siitä, mitä toimia tai asioita valtuutuksessa tulisi erikseen mainita, jotta valtuutetun

katsottaisiin olevan oikeutettu edustamaan valtuuttajaa. Pelkkä taloudellisten asioiden ja omaisuuden hoitoa koskeva määräys voidaan näin ollen katsoa antavan melko laajat mahdollisuudet toimia valtuuttajan puolesta, ellei tehtävää muutoin ole rajattu edunvalvontavaltuutuksessa. Selkeyden ja valtuutetun toimivallan varmistamiseksi olisi kuitenkin suositeltavaa, että merkittävien päätösten tai arvoa omaavien omaisuuksien osalta tehtävien päätösten osalta olisi erikseen maininta valtuutuksessa. Se, mitä asioita valtuutuksessa olisi hyvä mainita, riippuu asiakkaan ja yrittäjän tilanteesta / mielipiteestä, mutta holhoustoimilain mukaisia luvanvaraisia oikeustoimia voidaan ainakin pitää sellaisina merkittävinä päätöksinä, joihin olisi hyvä ottaa kantaa valtuutuksessa. Holhoustoimilain mukaan esimerkiksi lainan ottaminen, kiinteistön myynti ja panttaus ovat luvanvaraisia toimia, joten nämä tulisi huomioida valtuutuksessa.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan osalta monella yritystoiminta on kuitenkin paljolti oman työn varassa, minkä vuoksi vakavan sairastumisen jälkeen varsinainen toiminta usein lakkaa. Investointeihin tai lainan nostoihin ei siten välttämättä tule edes tarvetta vaan valtuutukseen on voitu ottaa maininta siitä, että yritystoiminta ajetaan alas, mikäli valtuutus jouduttaisiin vahvistamaan.

5.3 Kysely taloushallinnon asiantuntijoille

Kirjanpitolain 1 luvun 1 a §:n mukaan luonnollinen henkilö, maatilatalouden ja kalastuksen harjoittajaa lukuun ottamatta, on kirjanpitovelvollinen harjoittamastaan liike- ja ammattitoiminnasta. Kirjanpitovelvollisuus koskee myös ammatin- ja liikkeenharjoittajan toimintaa jatkavaa kuolinpesää ja konkurssipesää.

Lähetin muutamia kyselylomakkeita taloushallinnon asiantuntijoille, saadakseni taloushallinnon osalta hieman syvällisempää tietoa. Kirjanpito on yksi tärkeimpiä asioita yritystoiminnan kannalta. Yleensä yrittäjän ja tilitoimiston välillä tehdään toimeksiantosopimus. Toimeksiantosopimuksessa sovitaan taloushallinnon peruspalveluista, joita ovat kirjanpito ja siihen liittyvän arvonlisäveron ilmoittaminen, tilinpäätös sekä veroilmoituksen laatiminen. Tilitoimiston kanssa voi sopia myös muista lisäpalveluista, kuten esimerkiksi raportointi- ja neuvontapalveluista.

Lähetin kyselylomakkeita neljään eri tilitoimistoon, joista kahdesta sain vastauksen. Vastaajista toinen on Satakunnasta ja toinen pääkaupunkiseudulta. Liitteessä kolme on vastaajille lähetetyt kysymykset.

Kummallakaan vastaajalla ei ole tullut koko työhistorian aikana vastaan tilannetta, jossa yksityinen elinkeinonharjoittaja ei olisi kyennyt hoitamaan yrityksensä asioita.

Tilitoimiston näkökulmasta edunvalvontavaltuutus antaisi valtuudet valtuutetuille hoitaa asioita, edellyttäen, että se on tullut voimaan. Tämä tarkoittaa Digi- ja viestintäviraston vahvistamista, kun valtuutettu on ensin esittänyt alkuperäisen valtakirjan sekä lääkärinlausunnon siitä, että valtuutuksen antanut henkilö on tullut kyvyttömäksi hoitamaan asioitaan. Tilitoimiston edustajan mielestä tilitoimiston apu voi olla kullannarvoista riippumatta siitä, ollaanko liiketoimintaa ajamassa alas tai kenties myymässä.

Molempien tilitoimiston edustajien mielestä tilanteessa, jossa edunvalvontavaltuutusta ei olisi tehtynä, tulisi henkilölle määrätä viranomaisen taholta edunvalvoja. Edunvalvojan määrää tuomioistuin tai maistraatti ja edunvalvonta on aikaa vievä prosessi, kun taas edunvalvontavaltuutuksen käyttöönotto on useimmiten paljon nopeampi toimenpide.

Taloushallinnon asiantuntijoiden mielestä tilitoimiston ja varsinaisen valtuutetun välillä ei tarvitse tehdä uutta toimeksiantosopimusta, koska sopimus on tehty yrityksen kanssa, ei yrityksen edustajan kanssa. Sopimuksen palveluerittely ja hinnat pitäisi sopia uudestaan, jos toimeksiannon palveluita on tarkoitus rajata tai muuttaa.

Kysely onnistui hyvin ja se oli helppo sekä nopea tapa toteuttaa. Jälkikäteen ajateltuna laatisin kyselylomakkeen kysymykset toisin, koska kysymykseni toistivat osittain jo opinnäytetyöhön kirjoitettua tekstiä. Alun perin oli tarkoitus tehdä avoin haastattelu, jossa käytetään avoimia kysymyksiä. Näiden avoimien kysymysten lisäksi olisin luultavasti tehnyt lisäkysymyksiä keskustelun edetessä, jolloin työhöni olisi tullut enemmän syvyyttä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Laki edunvalvontavaltuutuksesta tuli voimaan marraskuun 1 päivänä vuonna 2007. Tässä opinnäytetyössä selvitettiin yksityisen elinkeinonharjoittajan näkökulmasta mitä hänen pitäisi huomioida tehdessään edunvalvontavaltuutus. Valitsin yritysmuodoista yksityisen elinkeinonharjoittajan, koska he tekevät kaikki yritystä koskevat päätökset yksin. Osakeyhtiössä voi yrittäjä toimia myös yksin omistaessaan kaikki osakkeet, mutta jätin osakeyhtiön tämän selvityksen ulkopuolelle.

Tässä työssä on käyty läpi edunvalvontavaltuutusta sekä selvitetty talouden ja omaisuuden kannalta huomioitavia asioita. Edunvalvontavaltuutus on varautumista tulevaisuuteen, mikä tarvittaessa varmistaa yrityksen toiminnan jatkuvuuden esimerkiksi vakavan sairastumisen tai onnettomuuden sattuessa kohdalle. Edunvalvontavaltuutuksen toinen vaihtoehto on, että edunvalvoja määrätään käräjäoikeuden toimesta, jos sitä ei ole tehtynä eikä ole muita keinoja henkilön etujen varmistamiseen. Edunvalvonnan prosessi vie usein runsaasti aikaa, kun taas edunvalvontavaltuutuksen käyttöön ottaminen on siihen verrattuna paljon nopeampi tapa.

Opinnäytetyössä käytettiin pääasiassa oikeudellista materiaalia sekä tämän lisäksi selvittävää asiaa täydennettiin lähettämällä muutamille asiantuntijoille kyselylomake. Alun perin käytännön asian selvittäminen piti tehdä haastattelujen avulla, mutta Suomessa vallitsevan koronaepidemian takia tämä vaihdettiin kyselylomakkeisiin. Kirjallisuutta, joka käsittelisi erikseen edunvalvontavaltuutusta yrittäjän näkökulmasta, ei löytynyt lainkaan. Internetistä löytyi muutamia artikkeleita, jotka käsittelivät aihetta pääpiirteittäin.

Kirjallisuuden ja esitettyjen kysymysten pohjalta korostui, että etenkin edunvalvontavaltuutusta koskee hyvin tiukat muotovaatimukset. Valtuuttajan miettiessä varsinaisen valtuutetun nimeämistä, tulisi miettiä tarkkaan mahdollisesti eteen tulevia esteellisyys-tilanteita. Läheinen henkilö voi olla esteellinen hoitamaan tiettyjä asioita. Tämän vuoksi on hyvä määrätä varavaltuutettu, joka on perheen ulkopuolinen henkilö. Valtuuttajan pitää myös kysyä varsinaisen valtuutetun suostumus tehtävään ja että hän on kykenevä hoitamaan tehtävää tarvittaessa. Valtakirjan todistajien valinnassa on oltava tarkka, koska sukulaiset eivät voi olla todistajia. Valtuutus on pätemätön, jos siinä

esiintyy virheitä. Virheitä on valtakirjan vahvistamisen yhteydessä myöhäistä korjata tai laatia kokonaan uusi valtuutus. Jos valtuuttaja haluaa lahjoittaa omaisuuttaan esimerkiksi lapsenlapsilleen tietyin väliajoin, valtakirjassa tulisi yksilöidä riittävästi lahjoituksen kohde, lahjan saaja ja lahjan antamisajankohta, koska edunvalvontavaltuutuslain 18 §:n mukaan valtuutettu ei saa lahjoittaa valtuuttajan omaisuutta.

Yksityinen elinkeinonharjoittaja vastaa itse yritystoiminnastaan ja tekee yritystä koskevat päätökset itsenäisesti, voi hän myös valtuuttaa toisen henkilön jatkamaan yritystoimintaa. Valtakirjaan on selvyuden vuoksi hyvä tehdä erillinen maininta, että valtuutettu jatkaa yritystoimintaa. Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi määrätä edunvalvontavaltuutuksessa, kuka edustaa häntä yritystoiminnassa sekä yrityksen pankkiasioiden hoidossa. Pankkiasioiden hoitaminen on hyvä huomioida, koska yritykselle on tarpeellista huolehtia laskujen maksamisesta sekä saatavien perinnästä. Elinkeinoharjoittajalla voi olla myös palkattua henkilökuntaa ja näin ollen on tarpeen huolehtia heidän palkkojensa maksu ajallaan.

Toivottavasti tämän opinnäytetyön jälkeen herää positiivisia ajatuksia edunvalvontavaltuutuksen tärkeydestä myös yrittäjän kannalta. Minulla itsellä ainakin vahvistui asian tärkeys ja se, että valtakirja kannattaa teettää asiantuntijalla ikävien yllätyksien varalta. Internetistä löytyy hyviä malleja valtakirjan tekemiseen ja näitä voi hyödyntää oman edunvalvontavaltuutuksen laatimisen pohjana. Mallilomakkeen pohjalta pystyt miettimään asioita valmiiksi ennen kuin menet asiantuntijan luo. Valmiit mallit harvemmin vastaavat henkilön omiin yksilöllisiin ja erityisiin tarpeisiin. Valtakirjaa laadittaessa olisi parempi, että se tehdään mahdollisimman pikkutarkka, kuin liian pintapuolinen epäselvyyksien välttämiseksi.

Lopuksi voin todeta, että opinnäytetyötä tehdessä olen huomannut tietoisuuden edunvalvontavaltuutuksesta olevan vieläkin heikkoa, vaikka laki on ollut voimassa vuodesta 2007 lähtien. Edunvalvontavaltuutus sekoitetaan useimmiten edunvalvontaan sekä käsitykseen, että henkilön asioita voi hoitaa puoliso tai vaikka kirjanpitäjä ilman erillistä valtuutusta.

LÄHTEET

Antila, T. 2007. Edunvalvontavaltuutus. Helsinki: WSOYpro

Digi- ja väestötietoviraston www-sivut. 2020. Viitattu 3.3.2020. <https://dvv.fi/>

HE 52/2006 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi edunvalvontavaltuutuksesta sekä holhoustoimesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Holopainen, T. (toim.) 2016. Yrityksen perustamisopas. Käytännön perustamistoimet. Vantaa: Hansaprint Oy.

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa: Ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille. Helsinki: Talentum.

Karttunen, T., Laasanen, H., Sippel, L., Uitto, T. & Valtonen, M. 2017. Juridiikan perusteet. 5.-6.painos. Helsinki: Sanoma Pro. Viitattu 24.3.2020. <https://www.ellibslibrary.com/>

Keinänen, A. & Väätäinen, U. 2015. Empiirinen oikeustutkimus – mitä ja milloin? Artikkelin on osa teosta Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Toim. Tarmo Miettinen. Edita Publishing Oy. Viitattu 12.11.2019. <http://www.edilex.fi/lillukka.samk.fi/laki-kirjasto/14917.pdf>

Kirjanpitolaki. 1997. L 30.12.1997/1336 muutoksineen.

Kyläkallio, K. 2018. Yritysjuridiikka. 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy. Viitattu 3.3.2020. <https://www.ellibslibrary.com/>

Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta. 1919. L 27.9.1919/122 muutoksineen.

Laki edunvalvontavaltuutuksesta. 2007. L 25.5.2007/648 muutoksineen.

Laki holhoustoimesta. 1999. L 1.4.1999/442 muutoksineen.

Maakaari. 1995. L 12.4.1995/540 muutoksineen.

Muistiliiton www-sivut. Viitattu 3.3.2020. <https://www.muistiliitto.fi/>

Mäki-Petäjä-Leinonen, A. 2013. Ikääntymisen ennakointi: Vanhuuteen varautumisen keinot. Helsinki: Talentum.

Mäki-Petäjä-Leinonen, A. & Karvonen-Kälkäjä, A. 2017. Vanhuusoikeuden perusteet. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 4.5.2020. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi/>

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi.

Rissanen, H-L. 2017. Riskienhallintaa edunvalvontavaltuutuksen avulla. Viitattu 4.3.2020. <https://uutishuone.pwc.fi/>

Suomen muistiasiantuntijat, Nikumaa, H., Koponen, E. & Anttila, V. 2016. Miten turvaan tahtoni toteutumisen? Opas oikeudelliseen ennakointiin. 3. painos. Helsinki: Suomen muistiasiantuntijat ry.

Tornberg, J. & Kuuliala, M. 2015. Suomen edunvalvontaoikeus. Helsinki: Talentum. Viitattu 27.3.2020. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi/>

Uusyrityskeskuksen www-sivut. Selko-opas yrittäjyyteen. Viitattu 24.3.2020. <https://www.uusyrityskeskus.fi/>

Välimäki, P. 2013. Edunvalvontaoikeus. Helsinki: Sanoma Pro. Viitattu 24.3.2020. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi/>.

Kysely asianajotoimiston edustajalle

1. Kuinka paljon olet tehnyt edunvalvontavaltuutuksia yksityisille elinkeinoharjoittajille?

2. Millaisessa elämäntilanteessa he ovat tehneet edunvalvontavaltuutuksen?

3. Voiko edunvalvontavaltuutuksen tehdä itse ja jos voi, niin mitä silloin kannattaa ottaa huomioon?

4. Mitä asioita yksityisen elinkeinoharjoittajan pitäisi ottaa huomioon seuraavissa asioissa, ennen kuin hän tulee tekemään edunvalvontavaltuutuksen?

- varsinainen valtuutetun nimeäminen
- varavaltuutetun nimeäminen ja
- toissijaisen valtuutetun nimeäminen
- edunvalvontavaltuutuksen todistajat

5. Voiko varsinainen valtuutettu jatkaa valtuuttajan yritystoimintaa?

6. Yrittäjällä on velvollisuuksia, jotka hän on velvollinen hoitamaan. Mitä yrittäjän olisi hyvä huomioida seuraavissa tilanteissa teettäessään edunvalvontavaltuutuksen?

- Sopimukset, kuten esimerkiksi liiketilan, pellon tai kaluston vuokrasopimukset.
- Yritykseen tehtävät investoinnit esimerkiksi vanhan kaluston uusiminen.
- Yrityksen omaisuuden myyminen.
- Omaisuuden lahjoittaminen

7. Milloin edunvalvontavaltuutus voi olla pätemätön?

Kysely pankin edustajalle

1. Onko teillä pankissa tullut eteen tilanteita, että yksityinen elinkeinonharjoittaja olisi tullut kykenemättömäksi hoitamaan omia taloudellisia asioitaan?

2. Onko teillä tehty edunvalvontavaltuutuksia yksityisille elinkeinonharjoittajille tai muille yrittäjille?

3. Millaisessa elämäntilanteessa he ovat tehneet edunvalvontavaltuutuksen?

4. Jollei yksityinen elinkeinonharjoittaja pysty itse asioimaan pankissa, millainen menettely silloin on käytännössä seuraavissa tapauksissa:

- Jos henkilöllä on tehtynä edunvalvontavaltuutus?
- Jollei henkilöllä ole tehtynä edunvalvontavaltuutusta?

5. Miten yksityisen elinkeinonharjoittajan pitäisi huomioida pankkilainan nosto ja yrityksen investointien tekeminen edunvalvontavaltuutuksessa?

Kysely tilitoimiston edustajalle

1. Onko teillä tilitoimistossa tullut eteen tilanteita, että yksityinen elinkeinonharjoittaja olisi tullut kykenemättömäksi hoitaa omia asioitaan?

2. Jollei yksityinen elinkeinonharjoittaja pysty itse asioimaan tilitoimistossa, niin millainen menettely silloin on käytännössä seuraavissa tapauksissa:

- Jos henkilöllä on tehtynä edunvalvontavaltuus
- Jollei henkilöllä ole tehtynä edunvalvontavaltuutusta

3. Pitääkö tehdä uusi sopimus varsinaisen valtuutetun ja tilitoimiston välillä?

4. Muuta huomioitavaa